

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ

Навчальна програма

Черкаси 2007

УДК 351. 84.

ББК 60.991.

Рецензенти:

Архипова С.П. – кандидат педагогічних наук, професор

Нікітіна Т.В. – кандидат соціологічних наук, доцент.

Соціальна робота Соціальна робота з сім'ями: Навчальна програма / Розробник:
Видриган М.В. – Черкаси, 2007. – 6 с.

Затверджено Вченою радою
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № __ від „__” _____ 2007 р.)

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„Соціальна робота з сім'ями”

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс: Підготовка (бакалаврів, магістрів, підвищення кваліфікації)	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
Кількість кредитів ECTS:1,5 Модуль: 1+ Змістових модулів: 1 Загальна кількість годин: 54 Тижневих годин: 2	Шифр та назва напрямку 0402 – соціологія Шифр та назва спеціальності 6.040200 – соціальна робота Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Обов'язкова Рік підготовки: 4 Семестр: 7 Лекцій: 10 Семінари: 14 Лабораторні заняття: немає Самостійна робота: 30 Індивідуальна робота: немає Вид підсумкового контролю: залік

II. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сім'я, як особливий феномен, всебічно охоплюючи різні форми людської життєдіяльності, відіграє надзвичайно важливу роль, з одного боку, у функціонуванні суспільства, з іншого – у функціонуванні кожного її члена. Однак вагомий вплив має на сім'ю і суспільство. Інколи зовнішні проблеми і власне сімейні ставлять цю малу соціальну групу в такі складні умови, що власне її захисних сил виявляється недостатньо.

Виходячи з цього загальноновизнаною системою допомоги сім'ї стає організація соціальної роботи в межах усієї держави, регіонів, конкретних населених пунктів, здійснювана на фаховій основі соціальними працівниками.

З огляду на це головними цілями навчальної дисципліни „Соціальна робота з сім'ями” є допомогти студентам:

- засвоїти теоретичні положення і основоположні принципи соціальної роботи з сім'ями;

- вивчити особливості основних напрямів, форм і методів соціальної роботи з сім'ями, що цього потребують.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- що таке сім'я, її види, типи, структура та функції;
- сутність, особливості, основні напрями соціальної роботи з сім'ями;
- моделі соціальної роботи з різними типами сімей.

За допомогою отриманих знань студенти повинні уміти:

- засвоювати необхідні форми і методи соціальної роботи для допомоги сім'ям, що цього потребують;

- організувати соціально-профілактичну, діагностичну, реабілітаційну та інші види роботи з молодими сім'ями, з дисункційними сім'ями, з сім'ями, що мають дітей з функціональними обмеженнями, а також дітей з соціально-небезпечними хворобами.

Соціальна робота з сім'ями, як навчальна дисципліна повинна вивчатися після засвоєння студентами теорії соціальної роботи, загальних і міждисциплінарних технологій і методики соціальної роботи, навчальних дисциплін з соціології, соціальної педагогіки, психології.

Методи навчання: інформаційно-продуктивний, продуктивно-пізнавальний, репродуктивний, дослідницький.

Методи оцінювання: індивідуальні бесіди, перевірка індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи, контрольні роботи, залік.

Методичне забезпечення: конспекти лекцій, робоча програма, нормативні документи, наукові статті і монографії, підручники та посібники.

Ресурси: наукова бібліотека ЧНУ, обласна наукова бібліотека ім. Т.Г. Шевченка, Інтернет, електронні адреси: www.nplu.hiev.ua
www.nplu.gov.ua
www.library.edu.ua.net
www.library.univ.kiev.ua

III. ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ

Тема 1. Сім'я як соціальний феномен.

Історія розвитку сім'ї. Порівняльний аналіз традиційної (патріархальної) і сучасної сім'ї. Проблеми і перспективи розвитку сім'ї в Україні. Державна політика щодо соціальної роботи з сім'ями.

Тема 2. Сім'я та сутність соціальної роботи з сім'ями.

Мотивація шлюбів. Поняття „шлюб”, „шлюбний контракт”, „сім'я”. Види шлюбно-сімейних відносин. Типологія сім'ї. Життєвий цикл сім'ї. Сім'я як соціальна група і як соціальний інститут суспільства. Індивідуальне та суспільне значення сім'ї. Умови життя сім'ї. Сутність соціальної роботи з сім'ями.

Тема 3. Особливості та основні напрями соціальної роботи з сім'єю.

Завдання, що розв'язує соціальний працівник в роботі з сім'єю. Принцип суверенності сім'ї. Поняття „проблемна ситуація” і „важка життєва ситуація” в сім'ї. Специфічні принципи соціальної роботи з сім'єю (об'єктивності, системності, фамілієцентризму). Напрями соціальної роботи з сім'єю: сімейна терапія, сімейна психопрофілактика, надання соціальної допомоги сім'ї, сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів, сімейне консультування, сімейно-педагогічна робота з сім'єю (соціальне обслуговування сім'ї, соціально-реабілітаційна робота з сім'єю, соціально-профілактична робота, соціальний супровід сім'ї, соціальне інспектування).

Тема 4. Сім'я в контексті соціальних проблем клієнта.

Типи деструктивного виховання дітей в сім'ї: тип-А – несприйняття і емоційне заперечення; тип-Б – гіперсоціалізація; тип-В – егоцентричний; виконавчий тип; тип внутрішньої деривації; директивно-дозвільний, симбіотичний, напружений тип. Сім'я як фактор напруженості в процесі соціалізації. Життєвий цикл сім'ї (сім'я, що чекає на дитину, сім'я з новонародженим, сім'я з дітьми дошкільного віку, сім'я з дітьми шкільного віку, сім'я з дітьми старшого шкільного віку, сім'я з дорослими дітьми, сім'я „пусте гніздо”, пересічна

сім'я) і стратегія допомоги (батьківські функції, потреби і задачі в період циклу, типові проблеми і кризи).

Тема 5. Моделі соціальної роботи з різними типами сімей.

Класифікація типів сім'ї. Моделі соціальної роботи (проблеми, напрями і форми) з бездітними, багатодітними, малодітними, неповними, первинними, вторинними, міжнаціональними, дискантними, соціально-гетерогенними, складними (патріархальними), опікунськими сім'ями, сім'ями, де є засуджені батьки чи інші члени сім'ї.

Тема 6. Соціальна робота з молоддю сім'єю.

Зміст та основні напрями соціальної роботи з молоддю сім'єю. Форми і методи діагностично-методичної роботи. Профілактично-корекційна робота. Культурно-організаційна робота. Соціальна допомога молодим сім'ям.

Тема 7. Соціальна робота з дисфункційними сім'ями.

Поняття „дисфункційна сім'я”. Особливості профілактичної, діагностичної, реабілітаційної соціальної роботи та соціального патронажу з сім'ями, в яких батьки чи хтось з батьків є інвалідами, страждають від алкогольної або наркотичної залежності, виявляють насильство проти членів сім'ї, перебувають у місцях позбавлення волі.

Тема 8. Соціальна робота з сім'ями з дітьми, що мають функціональні обмеження.

Основні підходи та сутність соціально-педагогічної реабілітації сімей, що мають дітей з функціональними обмеженнями. Сфери впливу і контролю соціальними працівниками допомоги дітям-інвалідам і сім'ям, в яких вони живуть: матеріальне забезпечення, медичне обслуговування, психологічна допомога дітям і батькам, освіта, працевлаштування батьків і дітей, психологічний клімат в сім'ї, реабілітаційна культура сім'ї, умови вільного спілкування і вільного пересування дітей вдома і поза ним. Зміст реабілітаційної роботи: безпосередня робота з конкретною сім'єю, опосередкована робота з групою батьків, розвиток контактів між сім'ями. Патронаж сім'ї.

Тема 9. Соціальна робота з сім'ями, що мають дітей з соціально-небезпечними хворобами.

Соціальна робота з сім'ями, які мають ВІЛ-інфікованих дітей. Реабілітаційна робота і соціальний супровід сімей, в яких діти перенесли важкі венеричні захворювання. Соціальна робота з сім'ями, де діти хворіють на туберкульоз.

ЛІТЕРАТУРА.

Основна.

1. Антонов Л.И., Медков В.М. Социология семьи. – М., 1994. – 304 с.
2. Загальне положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Затверджено постановою КМУ від 27 серпня 2004 р. № 1126. – Урядовий кур'єр, 10 вересня 2004 р., № 170.
3. Загальнодержавна програма підтримки дітей та молоді на 2004-2008 рр. Затверджено Законом України від 18 листопада 2003 року № 1281-IV. – Урядовий кур'єр, 17 грудня 2003 року, № 238.
4. Капська А.Й. Соціальна робота. – К., 2005. – 327 с.
5. Социальная работа: теория и практика: Учеб. пособие / Ответ. ред. Е.И. Холостова, А.С. Сорвина. М., 2002. – 427 с.

6. Гончаров В. Соціальна робота з неблагополучними родинами: практичний аспект. – Соціальний захист, 2005. - № 6. – С. 16-18
7. Технологии социальной работы: Учебник /Под общ. ред. проф. Е.И. Холодовой. М, 2002. – 400 с.
8. Типове положення про центр соціально-психологічної допомоги. Затверджено постановою КМУ від 12 травня 2004 року № 608. – Урядовий кур'єр, 2 червня 2004 року.
9. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи, К., 2006. - 464 с.

Додаткова.

1. Зайнятість молоді з функціональними обмеженнями / Ред. М.М. Ілляш. – К., 2003. – 139 с. А.Й.Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
2. Калюжна І. Сімейні стратегії подолання кризи при вихованні дитини з інтелектуальною недостатністю. – Соціальна політика і соціальна робота, 2005. - № 3. – С. 125-137
3. Соціальна робота з людьми, які живуть з ВІЛ/СНІД / Добірка статей. – Соціальна політика і соціальна робота, 2005. - №2. – С.5- 144
4. Соціальні проблеми становлення сільської родини в умовах розбудови незалежної України. – К., 1998. – 152 с.
5. Соціальна робота з молоддю в Україні. – К., 1997. – 152 с.
6. Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник / За ред. проф.
7. Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей і молоді з функціональними обмеженнями. Затверджено постановою КМУ від 8 вересня 2005 року № 877. – Урядовий кур'єр, 28 вересня 2005 року.
8. Тубавіна І.Я. Соціальна робота з сім'єю за новим сімейним кодексом. –Соціальний захист, 2004. - №3. – С.39-40
9. Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы: Учеб. Пособие для студентов высших учебных заведений. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 432 с.